

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

SPECIAALDRUKKERIJ

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

Versijnt ieder kwartaal

april 1986

"DE SCHAKEL"

(Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders)

april 1986
8e jaargang, no. 29

Ere-voorzitter

H. P. Linthorst Homan Groteweg 123 8191 JV Wapenveld 05206 - 7 87 48

BESTUUR:

Voorzitter

F. Th. Dijkmeester Magnolialaan 7 7313 EV Apeldoorn 055 - 55 32 67

Secretaris

H. F. L. Wensink Mauritskade 41b 2514 HE 's-Gravenhage 070 - 64 25 36

Penningmeester

Fred M. Beukers Vredehofweg 56 3062 ES Rotterdam 010 - 52 79 29

Voorzitter Sociale Commissie

S. G. Timmers
Verhoeven Blvd. Evertsen 58 4382 AE Vlissingen 01184 - 1 03 55

Adressenbestand

Mevr. J. S. C. Stokvis-Reyers Van der Houvenstraat 59 2596 PM 's-Gravenhage 070 - 24 65 86

Evenementencommissie

J. A. Bakker Zeekant 92 G 2586 JB 's-Gravenhage 070 - 54 02 45
J. de Mos Pr. J. Lelsstraat 36 3151 SJ H.v. Holland 01747 - 21 83
R. A. Grisnigt Canadalaan 25 4631 NT Hoogerheide 01646 - 34 15

REDACTIE

G. A. den Ouden Slangenburger 65 3328 DP Dordrecht 078 - 17 03 98

Adreswijzigingen of correcties gaarne aan:

Mevr. J. S. C. Stokvis-Reyers Van der Houvenstraat 59 2596 PM 's-Gravenhage 070 - 24 65 86

St. Gen. E.

Giro : 359500

Bank : 54 55 46 826
ABN-Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in de maand juli 1986
Gaarne de hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 juni 1986

TUG OF WAR

Onlangs stuurden Canadese vrienden mij een boek toe getiteld "Tug Of War". Met als ondertitel "The Canadian victory that opened Antwerp" verscheen het in 1984 bij Stoddart, Toronto. Auteurs zijn Brigade-generaal W. Dennis Whitaker en zijn vrouw. Gedurende bijna de gehele oorlog diende Whitaker "overseas" bij de Canadese strijdkrachten. Ook bij de Dieppe-raid was hij present.

De periode, die de Whitakers beschrijven, beslaat twee maanden: van Dinsdag, 5 september '44, tot en met de bevrijding van Walcheren. Zij hebben gesprekken gevoerd met een tweehonderd rechtstreeks bij de strijd betrokkenen. Daaronder waren ook leden van de Belgische en Nederlandse ondergrondse strijdkrachten, alsook van de Wehrmacht.

Het - doorgaans aangrijpende - verhaal van de operaties heeft een kritische ondertoon. Volgens de auteurs had de oorlog nog vóór het eind van '44 kunnen zijn beëindigd. De Geallieerden zijn na de bezetting van Antwerpen echter op hun lauweren gaan rusten. Waren zij terstond nog enkele tientallen kilometers noordwaarts doorgestoten, dan had het 15e Duitse Leger, in verwarring terugtrekkend uit Vlaanderen en Zeeland, bij Woensdrecht kunnen zijn afgesneden en uitgeschakeld. Dan waren de harde gevechten in Vlaanderen en Zeeland - inclusief de inundering en de enorme offers vergende verovering van Walcheren - minder hard geweest. Reeds dan had ook een stoot in de richting van de Rijn succesvol kunnen zijn, nog vóórdat de Duitsers zich konden hergroeperen en reorganiseren. De mislukking van Arnhem mag - althans ten dele - aan de vertraging bij Antwerpen worden toegeschreven. Het had bovendien weinig gescheeld, of het Ardennen-offensief was nog op een Duitse overwinning uitgelopen.

Het was - aldus de auteurs - de overwinningsroes na D-Day, die leidde tot Eisenhower's blunder: het talmen bij het vrijmaken van de doorvaart naar Antwerpen. Die roes deed de communicatie met zijn commandanten verslappen. Natuurlijk, de oorlog moest gewonnen worden, maar er was een klimaat ontstaan, gunstig voor rivaliteiten en controverses. Amerikanen ruzieden met Britten, Britten met Canadezen, de Fransen met iedereen. Aldus manifesteerde zich een klassieke tug of war, oftewel touwtrekkerij.

Zeker, gepraat achteraf is makkelijk. Maar dat neemt niet weg, dat het begrijpelijk is, dat het de Canadezen wel eens bitter stemt, als zij bedenken, dat Europa's bevrijding van de nazi-terreur wellicht minder Canadese offers had behoeven te kosten.

Toen Generaal Wavell in de winter van '40 - '41 de Italianen bij Sidi Barani had verslagen ontving hij een gelukwens van Churchill, die er evenwel op stond, dat de vervolging van de verslagen vijand zonder dralen zou worden ingezet. Churchill voegde er - ietwat paradoxaal - aan toe: It is at the moment when the victor is most exhausted that the greatest forfeit can be exacted from the vanquished. Dat lijkt evenzeer toepasselijk op de gang van oorlogszaken in september 1944.

F. Th. Dijkmeester

REÜNIE 1986

Deze zal plaats vinden op **vrijdag 26 september 1986**. Op de alsdan geheel vernieuwde luchtmachtbasis bij Eindhoven zal de Koninklijke Luchtmacht onze gastheer zijn. De nieuwbouw wordt op 1 september officieel in gebruik genomen. Wanneer er geen vertraging in de bouwwerkzaamheden optreedt, kunnen we daar dus terecht. Mocht dit onverhoopt niet het geval zijn dan zal worden uitgeweken naar de Vliegbasis Gilze-Rijen. In het juni-nummer van DE SCHAKEL volgt de vermelding van het programma en de aanwijzing inzake de aanmeldingsprocedure.

VAN DE PENNINGMEESTER

DE JAARBIJDRAGE

Dit jaar was het ons niet mogelijk om ten behoeve van het storten van de jaarlijkse vrijwillige bijdrage, een acceptgirokaart bij te voegen. De eerste paar maanden zijn de gevolgen daarvan merkbaar geweest. Een beduidend geringer aantal, vergeleken met hetzelfde tijdstip vorig jaar, heeft zijn bijdragen overgemaakt op bank of giro in plaats van de ontbrekende acceptgirokaarten die men vroeger placht te gebruiken.

Het is "To whom it may concern" wellicht goed hieraan nog eens herinnerd te worden. Wanneer we niet voldoende binnenkrijgen zal er bezuinigd moeten worden op de "Schakel" (minder tekst, dunner en zelfs minder frequent).

Ik hoop van harte dat zulks niet nodig blijkt.
Kijk er pag. 10 van het vorige decembern timer nog eens op na.

Fred M. Beukers

"HET ZUIDEN"

Dit halfjaarlijkse evenement vindt plaats op **vrijdag 11 april 1986** om 17.00 uur en zoals gebruikelijk in het "Motel Gilze-Rijen". Voor deelname dient men zich op te geven aan een van de volgende contactpersonen:

Toine Lazeroms	04132 - 6 48 84
Bram Grisnigt	01646 - 34 15
Cor van Remmen	01650 - 3 64 88

De najaarsreünie "ZUID" vond plaats op 15 november 1985. Onze verslaggever ter plekke meldde: Vrijdagavond droog fris weer en geen kans op mist. Dus een ieder die niet belangrijke andere plannen had, kon aan onze najaars-reünie deelnemen. En dat deden zij ook. Wij telden 36 Engelandvaarders, incl. de echtgenoten. En wij hebben genoten; vooral ook door de aanwezigheid van een aantal die van buiten onze regio waren gekomen alsmede van een nieuwe Engelandvaarder uit Breda. De avond vloog om. Het was een mooie gelegenheid om de oude meest prettige herinneringen weer te doen opleven. Het werd dan ook weer behoorlijk laat.

C. J. van Remmen

REGIO APELDOORN

In de middag van 29 november 1985 waren de in Apeldoorn en verre omgeving wonende Engelandvaarders en hun echtgenoten te gast bij de heer en mevrouw Meelissen op hun kasteel "De Bonenburg" te Heerde. Ook Twente en het "hoge Noorden" waren vertegenwoordigd.

Mevrouw Meelissen leidde ons rond door het kasteel, dat zij en haar man hebben gerestaureerd en zeer fraai in stijl hebben ingericht.

Na hun gastvrij onthaal in het kasteel genoten we een smakelijk diner in „t Olde Posthuus" te Heerde.

L. A. D. Kranenburg

Op verzoek van Guus van Weezel Errens herdenken wij alsnog het heengaan van

PIETER DE LANG
1 januari 1911 - 14 oktober 1985

Een oud-Marine collega, zo schrijft Guus ons, over wie niet zoveel algemeen bekend is, maar die gedurende de oorlog toch wel zijn sporen verdiend heeft in de strijd voor de bevrijding van ons land.

Als matroos-zeemilicien bij de Koninklijke Marine maakte hij de Mei-dagen van 1940 mee. Hij vertrok uit de Scheveningse vissershaven met een logger onder commando van Ltz II den Outer en voer samen met 43 daarvoor gekwalificeerde passagiers, dwars door de mijnenvelden naar Engeland.

Hoewel géén Engelandvaarder in de betekenis zoals die statutair is vastgelegd, waren zijn oorlogsactiviteiten destijds aanleiding om hem als een der onzen te beschouwen.

Eerst matroos, daarna opleiding tot officier, via MTB's, onderzeedienst naar de mijnenvegers. Hij was géén gemakkelijk mens, een ruwe bolster en beslist niet een alom geliefd persoon; hij was keihard voor zijn mensen maar nog méér voor zichzelf waarbij angst pas in de achterhoede was te vinden. Zijn leven was actie. Ter zee stond hij méér dan zijn mannetje; hij was een uitmuntend zeeman.

De raid op Dieppe overleefde hij. Tijdens een kortstondige afwezigheid verging de Hr.Ms. Marken, waarover hij het commando voerde, met man en muis.

"Je leeft maar eens en dat is toevallig net nu, dus pluk de dag en denk er om: er gaat geen mens vóór zijn tijd", placht hij te zeggen.

Als commandant van Hr.Ms. Abraham Crijnssen nam hij deel aan de strijd in de Oost. In 1954 verliet hij de Koninklijke Marine, leefde in Engeland, Nederland en vanaf 1973 in Spanje. In 1978 werd hij getroffen door hersenbloedingen en sindsdien sleepte zijn leven zich voort, gehandicapt maar liefdevol verzorgd door zijn vrouw. Ik bezocht hem in september j.l. nog in een ziekenhuis in Barcelona.

14 oktober 1985 bleek het zijn tijd te zijn.

Voor hem geen plukken van de dag meer.

Hij ruste in vrede.

(van redactiewege enigszins ingekort.)

A. van Weezel Errens.

Onze alomgewaardeerde Beschermheer hoopt op 29 juni 1986 zijn 75e verjaardag te vieren. De Nederlandse media zouden de Nederlandse media niet zijn, wanneer juist met deze datum in het zicht, zij niet zouden proberen Z.K.H. onderuit te halen. Dit maal wordt daarvoor de disinformatie inzake de affaire "King-Kong" uit de vuilnisbak gehaald.

Als een belangrijke Anjerdag in het zicht komt vergeet men immer de geweldige Witte-Anjer demonstratie welke zich spontaan, onder het oog van de bezetter afspeelde.

Gelukkig zijn er onder ons Nederlanders nog zéér velen, die ondanks de regelmatig in de media toegediende dosis demagogie, pal achter Zijne Koninklijke Hoogheid blijven staan en hem de eer geven die hem toekomt.

Op zaterdag 28 juni 1986 zullen diegenen die destijds onder zijn bevel hebben gediend hun aanhankelijkheid betuigen aan hun jarige oud-Bevelhebber.

De stichting "Eerbetoen aan Z.K.H. Prins Bernhard", die ook in 1981 dit evenement organiseerde, doet zulks ditmaal weer.

Een mogelijkheid voor iedereen om van zijn waardering voor onze Beschermheer blijk te geven wordt ons aangereikt door de stichting "VERJAARDAG PRINS BERNHARD".

Wij ontvingen van deze stichting het volgende schrijven:

«Bij de 65ste en de 70ste verjaardag van de Prins heeft onze Stichting hieraan bijzondere aandacht gegeven. Het persoonlijke geschenk van heel velen was in 1976 een groot bronzen beeld van een olifant voor de paleistuin en in 1981 een zoutwater-zwembad in Porto Ercole.

Nu de 75ste verjaardag van de Prins nadert worden, in onderling overleg, van verschillende kanten voorbereidingen getroffen om hem bij die gelegenheid te laten blijken hoeveel hij voor ons land heeft betekend.

Zo zal aan Prins Bernhard een gezamenlijk geschenk worden aangeboden ten bate van een, door hem te bepalen, goed doel.

Een persoonlijk geschenk mag echter bij deze bijzondere gelegenheid niet ontbreken!! Een geschenk namens velen die zich nauw verbonden voelen met de Prins en die hiermee uiting willen geven aan hun dankbaarheid en genegenheid. Een verbondenheid die weer eens bleek tijdens de ziekte van de Prins en gedurende zijn herstel.

De vorm van het geschenk zal afhangen van de wensen van de Prins en van het resultaat van deze actie. Een lijst van gevers zal bij het geschenk worden gevoegd.

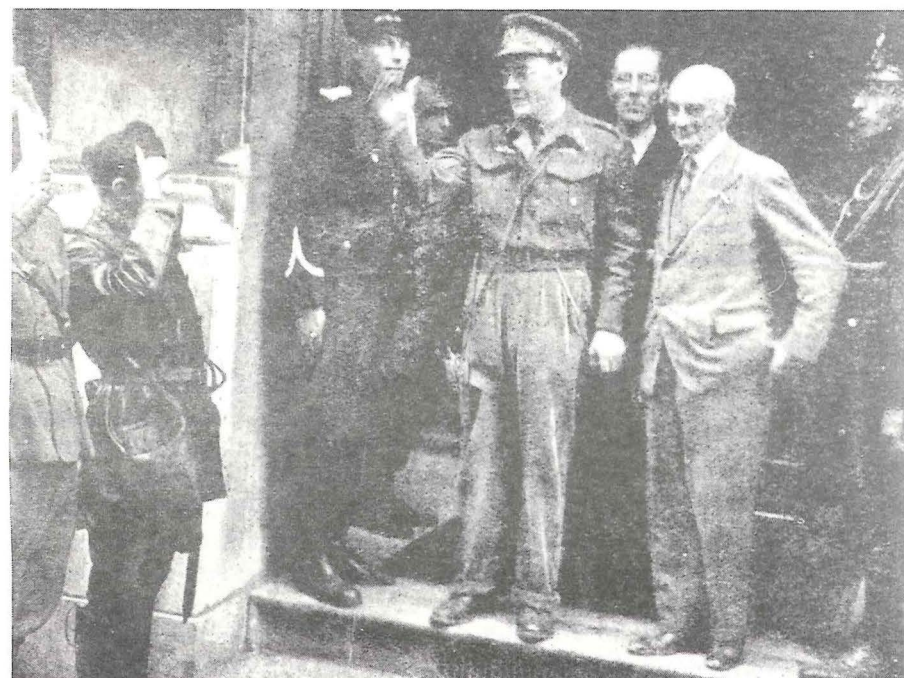
Graag nodigen wij U uit aan dit persoonlijke geschenk bij te dragen.

U kunt dit doen door te storten op: Rek. nr. 3083.73.065 bij de Rabobank te De Bilt t.g.v. Stichting "Verjaardag Prins Bernhard" of op gironr. 1661 t.n.v. de Penningmeester van deze Stichting te Heemstede.

Alle bedragen, groot of klein, zijn welkom. Het gaat in de eerste plaats om de hartelijkheid van vele vrienden. Moge wij op U rekenen?»

Het bestuur van de stichting Genootschap Engelandvaarders schaart zich ten volle achter dit lofwaardige initiatief. Ook wij roepen al onze lezers, waar ook ter wereld, op om op deze wijze hun aanhankelijkheid aan onze Beschermheer, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard kenbaar te maken.

FMB

Prins Bernhard, in gezelschap van den Commissaris der Koningin, Dr. van Sonsbeek (rechts), en Jhr. Michiels van Kessenich (achtergrond), de in zijn ambt herstelde burgemeester van Maastricht.

Padvindere, voor het eerst weer in uniform, begroeten hun chef.

Zomaar een paar foto's van onze nu bijna 75-jarige Beschermheer bij de bevrijding van Maastricht; uit het Londense "Vrij Nederland" van 30 september 1944.

UIT ONS ARCHIEF

Herinnering aan Tante Betty en Oom Job.

Op 27 oktober 1973 werden tante Betty en oom Job voor het voetlicht gehaald mede bij gelegenheid van de 80ste verjaardag van oom Job van Niftrik.

Die huldiging, waar zij niets vermoedend heen waren gelokt, was voor hen een grote verrassing, zo blijkt uit een brief gedateerd 30 oktober 1973 van oom Job aan ons "Genootschap": "Ik was zó ontroerd dat ik nauwelijks enige woorden van dank heb kunnen uiten." Zo schrijft hij.

"Ware ik niet zo onvoorbereid geweest en had ik mijn gedachten behoorlijk kunnen verzamelen dan had ik het podium bestegen en zou ik gesproken hebben zoals ik in de hier toegevoegde bijlage heb weergegeven." In waarderende herinnering aan het echtpaar Van Niftrik-Gevers laten wij nu de inhoud van deze bijlage volgen:

ENGELANDVAARDERS,

Vrienden voor het leven heeft Jan Somer ons betiteld, en dat was de juiste uitdrukking, want dat wordt gevoeld bij iedere samenkomst al wordt die ook zo dikwerf herhaald. Ons beide werd het telkens bewezen als een van de oude makkers bij ons aankomt om nog eens over "toen" te praten.

Hoe vaak is dat niet in de voorbijgegangene dertig jaar geschied! Om jullie allen in zo grote getale aanwezig te zien en om bij monde van de voorzitter jullie gelukwensen met mijn tachtigste verjaardag te ontvangen doet mij innig goed. Het maakt deze dag voor mij onvergetelijk.

Als ik zo van verre al die bekende gezichten voor mij zie, dan worden de herinneringen van "toen" levender dan ooit. Zo velen, meer dan honderd heb ik door zien trekken in ons huis te Putte, maar hoe talrijk zij ook geweest zijn, van ieder zou ik de bijzonderheden nog kunnen vertellen, misschien doordat de spanningen van die ogenblikken alles zo diep in mijn herinnering hebben gegrift, misschien doordat ik er in al de jaren zo dikwijls aan heb teruggedacht. Zo zou ik nog kunnen opnoemen wie er in ieder van de groepen die doorgingen aanwezig waren.

Zo kwamen dan de eersten, aarzelend tastend de grens over te komen, het waren Louis d'Aulnis en Drooglever Fortuin, voor wie wij niet meer konden doen dan de grens te wijzen en een goede reis toe te wensen. Daarop kwamen de pioniers, zij die de weg naar de vrijheid gingen verkennen en ons daarover zouden inlichten. Het waren Gijs de Jong en Hans Knoop, het waren Iepie, Jan van Olmen en Loetje Kist. Hoe dikwijls trokken zij weg en kwamen, geladen met berichten weer terug! Zij legden de kostbare verbinding met de Franse inlichtingendienst, met de commandant de Saule met wie een vriendschap werd gesloten die tot heden ten dage duurt.

Voorts kwamen de kadetten en de studenten uit Leiden in grote getale, te veel om hun namen te noemen, dan de jonge officieren tijdelijk in dienst bij de politie en de marechaussee, Jansen en de Kanter, Welleman, Knulst, van Golen en zo veel meer. Dan kwamen de adelborsten, Rotteveel, Fannoy, Pennema en Draaijer en ten slotte de reeks die voor de oorlogvoering wel de belangrijkste waren, de

vliegeniers van Soesterberg zoals Sipkes en Sluiter, zoals de Hoed en Huyskens en de "drieëenheid" Bodo, Jan en Henk.

Zo trokken zij dan langs, groot en klein, jongere en oudere, maar allen vol vuur en vastberaden hun land en Koningin te gaan dienen. Ik zie ze nog bij ons zitten, wachtende op het ogenblik dat de stap over de grens gewaagd kon worden, groep voor groep, met de meest uiteenlopende figuren, er waren er bij als Welleman en Harm Steen, reuzen die er uit zagen of ieder van hen wel een regiment vijanden kon neervellen, maar er waren ook jongens nauwelijks de school ontwassen, zoals de beide Wachtels en de neefjes Mol, grote Hans en kleine Hans. Zij zagen er zo jong en tener uit dat wij ons afvroegen of het wel verantwoord was hen op weg te helpen naar zoveel gevaar en vermoeienis. Ja, zo jong en zo tener waren zij toen, maar hoe zijn zij geworden! Had men ooit kunnen denken dat zulke kinderen binnen korte tijd de vijand met vliegtuigen zouden gaan bestoken en verliezen toebrengen zwaarder dan het hele leger in mei 1940 had gekund. Ja, als men dat bedenkt dan geeft men zich rekenschap niet voor niets engelandvaarder te zijn geweest. Daarom, vrienden, weest en blijft tot de dood trots engelandvaarder te zijn, behoud het verband in het genootschap en verblijf vrienden voor het leven voor jullie zo toegenegen,

Oom Job en Tante Betty

CARTOON

In de vorige uitgave, pag. 22, van de Schakel publiceerden wij een cartoon onder de titel "de avonturen van een Engelandvaarder". Wij vroegen aan onze lezertjes ons te melden wie de vaardige tekenpen had gehanteerd.

Van Engelandvaarder, Mr. J. A. W. Burger, ontvingen wij de mededeling dat het origineel van het cartoon op zijn kamer hangt, ondertekend door Max Appelboom en gedateerd Londen, juli 1943.

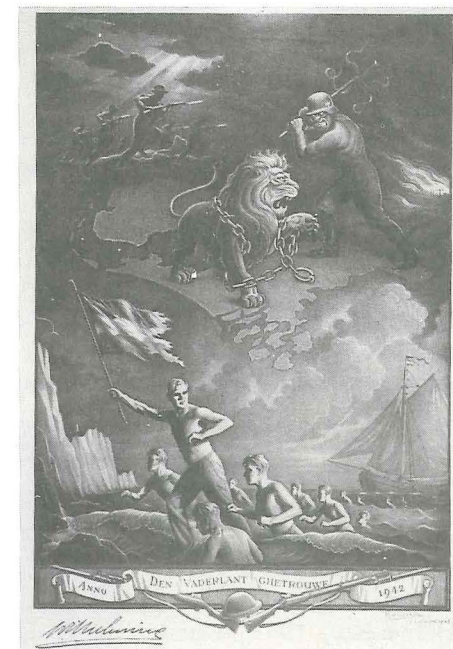
Burger schrijft: "Ik kocht het van hem toen op Oranjestad voor £.5.- onder welwillend toezicht van Sally Noach. Trouwens ook andere figuren zijn voor Spaanse Engelandvaarders herkenbaar. Ik liet het afdrukken bij mijn artikel "Engelandvaarders" in het boek: "Onderdrukking en Verzet". De cartoonist, Engelandvaarder Max Appelboom, nog steeds actief bij "Appelboom Producties" te Amsterdam, bevestigde bovenstaande. Hij had de cartoon oorspronkelijk gemaakt voor het Londense "Vrij Nederland". En zo is deze puzzle weer rond.

FMB

Bij de enige maanden geleden plaats gehad hebbende overname van het secretariaatsarchief en van het archief van Ewoud Doerrleben, is gebleken dat deze beide archieven bij elkaar een respectabele omvang hadden bereikt. In het stichtingsbestuur is in overweging genomen om dit archief, of delen daarvan, na het te hebben geordend, over te dragen aan een officiële Nederlandse archiefinstantie, uiteraard met behoud van het recht van toegang voor de stichting.

Bij een vluchtig doorbladeren van verschillende archiefstukken, kwamen wij veel interessante gegevens tegen, gegevens die ter gelegener tijd voor SCHAKEL publicaties gebruikt zullen kunnen worden. We moeten het eerst allemaal eens op een rijtje zetten.

Behalve het hieraan voorafgaande artikel lichten wij nu nog iets uit de vondsten. Een fotografische glasplaat, negatief, waarop de hierbijgaande afbeelding van een gravure of litho, gedateerd 1942, ondertekend door H. M. Koningin Wilhelmina, rechts onder gesigneerd met "Cor Visser, Londen 1943".

Meer te weten over deze prent interesseert ons in hoge mate. Waar bevindt zich het origineel, en met welk doel is deze prent gemaakt, zijn vragen waarvoor wij belangstelling hebben. Graag alle informatie hieromtrent aan: Fred M. Beukers, Vredehofweg 56, 3062 ES Rotterdam.

Onder deze titel reproduceerden wij in ons juli 1985-nummer een overdruk uit het Engelse historische maandschrift "Bygone Kent". Dit heeft tot gevolg gehad dat een in het verhaal voorkomende Engelandvaarder, Theo Daalhuyzen uit Lawrenceburg, Indiana, USA, hierop reageerde zowel bij de redactie van de SCHAKEL alsook bij de redactie van "Bygone Kent". Wij ontvingen van hem het uitvoerige verslag dat hij naar het Engelse tijdschrift had gezonden. Daalhuyzen schreef ons dat het hem ten zeerste speet dat hij het niet meer in het Nederlands kon doen, gezien zijn meer dan 40 jarige afwezigheid en verblijf op het Amerikaanse continent. Hij gaf toestemming om het in "Bygone Kent" te verschijnen vervolgartikel in de SCHAKEL over te nemen al dan niet in verkorte vorm.

Toen bleek dat de redactie van het Engelse blad het artikel op deskundige wijze had ingekort, meenden wij te mogen volstaan met het wederom integraal overnemen van de Engelse tekst. Daalhuyzen schrijft nog: "moreover, your readers being EV's, they should have no difficulty reading the English text". Hier volgt uit "Bygone Kent" 6^e jaargang no. 11, november 1985, het vervolg op ons verhaal van juni 1985.

FMB

MEMORIES OF A DUTCH REFUGEE OF 1941

By Theo M. Daalhuyzen
Introduced by Harold Gough

In Bygone Kent, Vol. 5, number 5, May 1984, I published a short article headed 'Dutch Refugees at Herne Bay, 1941', based on information provided some years ago by the late Mr Charles Setterfield who, as Police Inspector at Herne Bay during the Second World War, had had the duty of meeting eight Dutch men and one woman who had crossed the North Sea in an open boat and landed at Reculver. The names of these nine escapers from Occupied Europe were printed at the end of the story.

In July 1985 this article was reprinted, in English, in 'De Schakel', the journal of a Dutch organisation of wartime escapers, and, as a result, one of those brave travellers has sent me his own account of this voyage in an open boat from Thursday to Sunday, 20-23rd November 1941. While it shows that my outline was correct in general terms, Theo Daalhuyzen's version written from his own memories deserves publication in its own right.

With his permission, I have 'edited' the story very slightly, without omitting any details. He begins by describing the occupation of Holland and the beginnings of resistance, as yet little organised, individuals and small groups plaguing the Germans where and when they could. The decision taken by these nine people to escape and carry on the war from outside Holland was sparked by SS atrocities in the Amsterdam ghetto and the rounding-up of saboteurs and resisters; "... we knew we had to escape".

What follows is Theo Daalhuyzen's own story of that escape.

The escape was carried out 'on a wing and a prayer' and theoretically should have failed completely. Instead, the whole affair ended successfully on 23rd November when we landed on the English coast, utterly exhausted and hungry and thanking God it was all over. But was it really? After 44 years most of the excitement and, yes, terrors experienced during our adventure are still fresh in my memory ... seven men and one courageous woman boarding the train in Utrecht dressed in heavy dark clothing and hopefully looking like fishermen from the coast, one of them carrying canoe paddles wrapped in a piece of sail cloth, no more than two to a seat so as not to arouse suspicion, two of us armed with pistols in case we ran into trouble because the Gestapo often checked identity cards on the trains; at least we might be able to take one or two of the bastards with us. In Rotterdam we had to change trains to Hook of Holland. The centre of the once-great port had been reduced to rubble with some walls still standing up, reaching to the heavens like a silent cry for revenge. I remember the hate and

Theodorus Martinus Daalhuyzen wearing his parachutist's 'wings' in 1942.

contempt welling up in me for the madmen who had committed this senseless crime.

Luck was still with us. Hook of Holland had been turned into a Schnellboot base and the well-known ferry port was crawling with enemy shipping. There was still some daylight left, and so it was too risky to contact the ninth member of our group, van Krimpen, who had left Utrecht two weeks earlier and had managed to find a small boat for us with the help of a local skipper. Many off-duty sailors were prowling the streets looking for romance, so we decided to blend in with them to be less conspicuous, and to play the same game. Obviously the walking local beauties did not know us, but even so, after a while our tactics began to work and we enjoyed talking and joking with the girls while we kept an eye on the Germans. Some of the krauts eventually began to give us some black looks, and some of the girls no doubt suspected that something funny was going on, but they were great and never gave us away.

Finally it was dark enough for us to slip away to the harbour, where a Dutch skipper and his wife welcomed us aboard a large river barge moored alongside one of the docks. Despite the obvious risks they were taking they made us coffee and sandwiches, which revived us enormously. By giving us shelter that night they most probably saved our hides.

Meanwhile, van Krimpen, Craats and Bastiaans managed to break the lock off the chain with which the small boat was secured to the German ship at the other side of the harbour, and moved it away to the opposite side where they had located a steel ladder that went straight down to the water. The skipper had been acting as the look-out and went back to fetch the rest of us. After gratefully thanking our hosts (who must have given a sigh of relief) we made our way to the little boat, which turned out to be an old Dutch lifeboat formerly part of the Coast Guard and requisitioned by the Germans. It seemed about 16 feet long with a small cabin covering the engine. By then it was quite dark and a mist was coming up from the sea, making it very difficult to find our way to the ladder without falling off the dock. One of the men was carrying a cookie tin filled with delicious sandwiches by the good skipper's wife, and going down the ladder — a very difficult job even with both hands — his foot slipped. In trying to regain his balance he dropped the tin which then hit the cabin and bounced off and sank, setting up a terrific clatter which echoed round the harbour. To us it sounded like an explosion and for a moment we were petrified. Although we heard voices raised questioningly aboard the German ship just a few feet away from where Jansen and I had dropped flat on our bellies, no alarm was given and after a few minutes we joined the others in the boat.

For obvious reasons we could not start the engine while still inside the harbour; we had brought the paddles for that. It turned out to be a hard battle because the boat was heavy to move due to the tide coming in, and at one time we were

slammed against the pilings at the entrance to the harbour. With superhuman effort we managed to push ourselves away into the open sea where immediately the boat became easy prey to the increasing forces of waves and currents. For a long time we could hear sounds from the shore and a couple of times a big searchlight started sweeping round the harbour area, sometimes coming quite close to us. We were all down on the floor. It seemed to take hours before we could decide to start the engine after first having to break the lock on the cabin door. We had to delay doing so, however, because we could hear the sound of a boat engine coming closer and closer. Everyone was down on the boards again. The boat came so close it sounded as if it was going to run us down and a quick look over the gunwale told us that a German torpedo boat was crossing our bows to starboard less than 30 feet away. We were expecting the worst, because only a few weeks before a boat with several Dutch ex-navy officers had been machine-gunned out of the water with no survivors. Although we could see this boat very clearly they did not stop. The same thing happened about 15 minutes later. We could not believe our luck but we sure thanked the good Lord for taking care of us. I think we got away with it because there was a heavy patch of fog on our port side. Our boat was painted white and blended in with the fog and was therefore hard to see.

The tension was mounting by the minute, but after a while we settled down again and decided to try to start the engine. At first the procedure was puzzling, until we discovered that a separate button had to be pressed while swinging the starting handle. After we finally got it going it ran fine — for a while. Most of us had become quite seasick by then because the weather had become very rough and our little vessel was being tossed about like a nutshell. Once we got the engine going things became a lot more comfortable because the boat was much more stabilised and it was much easier because then we could cut across the tops of the waves. It was not long after that we ran into trouble. Smoke started pouring out of the cabin, the engine was overheating and we had to turn it off. We discovered that the cooling system was not working. After a long search (fortunately we had a small torch with us) we found a closed valve in the intake line under the floorboards. By then the engine had cooled off and we were able to start it again. For quite a while it ran like a top, perhaps an hour or less; then it started to splutter and died. A check of the fuel system showed dirt clogging the filters and, from the look of things, it appeared that sometime before we arrived at the harbour another patriot had managed to put a handful of dirt in the tank, so as to stop the Germans using the boat.

By now things were getting critical because it was well after midnight and we had to get away from the coast before daylight. Several times we managed to get the engine to run periodically. The weather was becoming increasingly worse and whenever the engine stopped the waves took over and we were in serious danger

Theo Daalhuijzen is marked X on the extreme left of this Daily Mirror photograph taken during a visit by Prince Bernhard of the Netherlands to Dutch troops in Normandy in August 1944.

of getting swamped any minute. In the end we were all so sick that no-one cared any more.

When day broke (Friday) things had not improved, except that we could no longer hear or see the coast. We cleaned and restarted the engine, but found that we were unable to navigate with the small compass we had and could not get our bearings as the sun was hidden behind heavy cloud. We only knew that we had to go due west to reach the British coast, and that we had lost a great deal of valuable time. The waves were still immense and when after a while the engine broke down again we were unable to do anything about it. The vomiting had stopped, but the nausea and heaving continued long afterwards. Later that night we took the watch in turns while the others tried to find shelter inside the small cabin, which was rather hard to do because there was only room for about four people and the rest had to stay outside or find room on top of the engine.

November is a bad month for being on the North Sea as every sailor knows. The storm did not let up until late Saturday, although at times there was a break in the clouds which enabled us more or less to pinpoint the position of the sun. We had been able to rig a small sail and the wind made it easier to set course in a westerly direction after determining that we had been going too far south.

Nothing exciting happened that night except that someone spotted what looked like a sea-mine bobbing in the water. We never did get close enough to it, which was just as well.

Early Sunday morning, however, we woke up to find the sea smooth and calm and within a short time we were all feeling a lot better. The sun was trying to come through and our sailors decided we were off course again. For a while we managed to wake up the old engine again and set a westerly course going full speed ahead, although we were getting worried about the low level of fuel in the tank. Later that morning we came across some large ships that looked like freighters. Some had been sunk with only the masts and funnels sticking up above the water, others were turned upside down; they looked like Allied ships and we wondered how many brave people had lost their lives there. We continued our course and later that morning noticed smoke on the horizon to the east of us. We went in that direction for a while, hoping to meet with friendly ships, but a bombardment started up long before we got there and we changed our minds. We did not see any planes at that time. U-boats? We decided to keep away from whatever it was, keeping a sharp look-out for periscopes . . . Before mid-day our petrol supply was nearly finished so we rigged our sail again.

Later, sitting on the bow end of the cabin, I noticed something on the horizon far ahead of us. Was there a high sea coming up? It was a long time before I could make it out, but suddenly I turned around yelling "Land-ho! land-ho!"

Was it England? We had no idea then.

But, after 44 years I recall our emotions when we set foot on the beach at Reculver and stood there singing our National Anthem, 'Wilhelmus', utterly exhausted, tears streaming down our faces. And I shall never forget the friendliness of the local people and officials, once it had been determined that we were indeed refugees and not a bunch of German spies.

After being taken to London we were interrogated for three days by British Intelligence and obtained security clearance before becoming guests of the Netherlands Embassy. We also had tea with Queen Wilhelmina, and a coded signal was sent via Radio Orange, "C 1½ has landed", indicating to friends in Holland that we were safe and well. (My friend Jan Jansen was very tall and lean, while I am on the short side, and in underground circles we were dubbed 'Watt and half Watt'). We were given the choice as to which branch of the Free Dutch Forces we wanted to join. Jansen and Bastiaans went into the Navy and I became a paratrooper with the 'Prinses Irene Brigade', then stationed in Wolverhampton. Our outfit was among the first to ride triumphantly into Brussels in 1944 — we were on our way to Holland, to liberate our own people! But Fate decided otherwise. We were held up at the Albert Canal, only a few miles from the Dutch border, by desperate German resistance. On 9th September 1944, I became involved with a phosphorus hand-grenade and was shipped back to England for skin-grafts at Basingstoke Hospital burns unit.

When I left hospital I was given a desk job in London preparing for the demobilisation of Dutch Army personnel. In June 1945 I married an English girl and was later posted to the Hague; while there I traced Jan Jansen again. However, conditions in post-war Holland were chaotic and I returned to England for demob in 1947; after about six years my wife and I emigrated to Canada where I found a job, which transferred me in 1958 to the U.S.A. where I now live in Indiana.

Early in 1984 I was contacted by Tony Loontjens, who back in 1941 was one of our crew. We have now learned something about some of the other 'refugees'; Abraham Levi was killed in action in Holland and his wife, Greta, the one woman in our party, has married again and lives in Utrecht. Jan Jansen is now totally disabled; Walrave van Krimpen, who stole the boat, died by enemy action in the Merchant Navy — but we have lost touch with the three others, Adrian van der Craats, Jan Bastiaans and Gerard van Asch, who may by this time have died.

CORRESPONDENTIE

OPSPORING VERZOCHT

Er was eens een Engelandvaarder, Cor(nelis) Adr. van der Spek, die via Gibraltar in Engeland aankwam op 7 februari 1944. Hij was toen 20 jaar oud en werd na enige tijd hofmeester bij de Koninklijke Marine. C. A. van der Spek overleed een paar jaar geleden.

De dochter van Van der Spek is Mevr. Corry van Akkeren, Goudenregenstraat 29 te Schagen. Mevr. van Akkeren is op zoek naar een halfzusje (die nu dus ca. 40 jaar oud moet zijn) dat het leven zag 'in het havengebied van Londen', uit een verhouding die Van der Spek tijdens de oorlog aldaar heeft gehad.

Via Engelandvaarder L. J. Gimbrère bereikte ons het verzoek om deze oproep te plaatsen in de hoop dat er nog ergens een Engelandvaarder is die Mevr. van Akkeren verder op weg kan helpen bij haar naspeuringen.

BOB VAN DER STOK SCHRIJFT ONS:

Zoals je waarschijnlijk weet wonen Erik Hazelhof Roelfzema en ik allebei in Hawaï maar dat betekent helemaal niet dat wij zo'n beetje burens zijn. Hij woont op het grote eiland Hawaï en ik woon in Honolulu op het eiland Oahu. Niet alleen dat de afstand tussen onze woonplaatsen, in rechte lijn, ongeveer 250 km is maar dat gaat over een ruwe (Stille) oceaan. Dus kan je niet even in de auto of in je bootje stappen om een bezoekje af te leggen.

Zodoende hebben Erik en ik, na vele jaren, elkaar weer eens ontmoet met een dineetje in Waikiki waarbij wij vanzelfsprekend oude verhalen en onze vriendschap met Prins Bernhard weer grondig opgehaald hebben. We besloten het reünietje met een briefkaart naar onze Generaal van Oranje, Prins Bernhard.

UIT ZUID-AFRIKA

Engelandvaarder C. Wolters schrijft ons uit dat verre mooie land: "De ontvangst van de SCHAKEL is voor mij altijd een speciale gelegenheid, omdat zover van het vaderland het voor mij inderdaad een schakel is met al mijn vrienden in Nederland. Natuurlijk is het niet altijd plezierig nieuws en het laatste nummer bracht mij het schokkende nieuws van het overlijden van twee van mijn goede vrienden, niet alleen als Engelandvaarders, maar zowel van vóór als van ná die tijd. Beiden waren niet alleen steunpilaren van het genootschap, maar ook in hun privé leven, vrienden die altijd klaar stonden om te helpen. Hun heengaan laat een grote gaping achter. Ik kan slechts zeggen, dat ik blij ben, hen onder mijn vrienden te mogen hebben gehad".

BOEKEN

A.

ZIJ SPRONGEN BIJ MAANLICHT

*De geschiedenis van het Bureau Bijzondere Opdrachten en de agenten,
Londen 1944 - 1945.*

Bij de uitgeverij Hollandia bv te Baarn verschijnt in april 1986 het bovenstaande boekwerk van de hand van Eddy de Roever.

Sinds enkele maanden assisteert Eddy de Roever het bestuur van de Stichting Genootschap Engelandvaarders bij haar werkzaamheden. (zie hierover 'van het Bestuur' op pag. 10 van ons decembernummer 1985).

De meeste BBO'ers uit het Engelandvaardersbestand zullen ondertussen met Eddy de Roever hebben kennigemaakt. Hij heeft hen immers bijna allen geïnterviewd ten behoeve van de verzameling van gegevens voor zijn boek.

Na vele jaren hard werken, en met opoffering van evenzoveel vrije tijd, worden dan eindelijk de resultaten daarvan aan de openbaarheid prijsgegeven.

In haar fondscatalogus Voorjaar 1986 vermeldt de uitgeverij het volgende...

In het begin van 1944, na het debacle van het z.g. 'Englandspiel', waarbij 54 agenten en honderden slachtoffers van het verzet de dood vonden werd het Bureau Bijzondere Opdrachten opgericht. Dit bureau, kortweg BBO genoemd, had als doelstelling het droppen van agenten en wapens in bezet Nederland, met als opdracht: Assistentie aan verzetscentra; Het optreden als verbindingsofficier; Organiseren van sabotage etc.

Er werden tussen 31 maart 1944 en 23 april 1945 bijna 70 agenten gedropped en 5 z.g. Jedburgh-teams (dit waren meer commando-geschoolde groepen van 3 tot 5 man). Ook heeft BBO op 86 verschillende afwerpterreinen 211 wapen- en andere goederendroppings verzorgd. Wat gebeurde er in het maanlicht, als de door Radio Oranje opgeroepen Nederlandse verzetslieden ademloos op de vaak koude velden zaten te wachten tot het vliegtuig verscheen dat agenten en wapens zou afgooien? Lees in dit boek de nog nooit gepubliceerde feiten die na 40 jaar eindelijk aan het licht gekomen zijn door het ontdekken van archieven en het relaas van de mensen die deze ongelofelijke belangrijke periode overleefd hebben.

Het eerste exemplaar zal worden aangeboden aan Prins Bernhard, tijdens een persbijeenkomst.

Eddy de Roever
Zij sprongen bij maanlicht

Geïllustreerd met veel foto's
Ontwerp omslag: Eric Wondergem gvn
Omvang: 288 pag.
Formaat: 13,5 x 21 cm
Prijs: ca. Fl. 42,50 geb./Bfr.850
ISBN 90 6045 389 1/UGI 510
Versijnt: april

"Zij sprongen bij maanlicht" kan besteld worden bij:
A. Houtschild, Papestraat 13 - 2513 AV Den Haag
Verzending naar het buitenland +Fl. 6,- portokosten.

B. DUTCH COURAGE

«is de titel van een boek van de hand van een dienstplichtig soldaat uit Zeeland. Iemand die met beide benen op de grond stond en die een nuchtere en toch 'oubollige' kijk had op zijn militaire periode van 1938 tot 1945.

Na zijn vlucht uit Holland in 1940 belandde hij in Engeland bij de Prinses Irene Brigade. Hoe een en ander tijdens deze periode is verlopen wordt uitvoerig door hem 'uit de doeken gedaan' in een uniek verslag verzameld in een boek van ruim 500 pagina's opgeluisterd met diverse foto's.»

Deze mededeling bereikte vele oud-gedienden van de Prinses Irene Brigade. De schrijver, L. P. J. van Liere, die hiermede een lijvig stuk autobiografie heeft neergezet, heeft in 1985 ca. 8 maanden besteed om zijn onvoorstelbaar scherpe geheugen te raadplegen en zijn verhaal op papier te zetten.

Van uitgeverszijde bestond voor het manuscript zo goed als geen belangstelling, zodat van Liere besloot het boek voor eigen rekening en risico uit te geven. Een moedige maar kostbare beslissing. Het resultaat mag er zijn. Voor hen die belangstelling hebben voor een stuk geschiedenis, - beginnende oktober 1938 tot en met eind 1945, vanaf de mobilisatie tot de demobilisatie van de schrijver, toegespits op het dagelijkse leven in de militaire dienst, - is het waardevolle leetuur.

De in die periode gebruikte militaire gemotoriseerde vervoermiddelen in al hun facetten blijken voor de schrijver méér dan een hobby geweest te zijn. Veel kritische analyses daarover zijn door het gehele boek te vinden.

Het boek kan besteld worden bij de auteur:
L. P. J. van Liere, Wilgenlei 77 - 3052 CC Rotterdam
Prijs: Fl. 29,75 excl. portokosten.

FMB

C. ZUID-AFRIKA

Henk Klapwijk een in Zuid-Afrika wonende Engelandvaarder zond ons een boekje getiteld "Onslaught against South-Africa". Henk is daarvan de auteur. Wij kennen, uit vorige brieven reeds Henk Klapwijk als een fel bestrijder van de westelijke media-meningen over zijn tweede vaderland. Als antwoord hierop zijn boekje, waarvan de inhoud uiteraard politiek geladen is, weshalve wij ons van commentaar dienen te onthouden.

Voor degenen die hiervoor belangstelling hebben:
Printed bij Galvin and Sales,
Cape Town - P.O. Box 15261 - Vlaeberg 8018 - Zuid-Afrika.

FMB

Stichting samenwerkend Verzet 1940-1945

Beschermheer Z.K.H. de Prins der Nederlanden

"DAG VAN HET VERZET" 1986

=====

GENERAAL WINKELMANKAZERNE, TE NUNSPEET

=====

In verband met het feit dat 31 Augustus op Zondag valt, vindt dit jaar de "Dag van het Verzet" plaats op

MAANDAG 1 SEPTEMBER

=====

Deze dag heeft een Limburgs karakter.

Optreden van:

de Koninklijke Harmonie uit Thorn (dit zeer bekende corps treedt met 90 man op) en

het Sittards Mannenkoor

De kosten bedragen f. 25.-- per persoon inclusief

- koffie met Limburgse vlaai

- aperitief

- uitgebreide koffietafel welke aan tafel wordt geserveerd! (dus niet meer in de rij staan!)

Einde reünie om 16.30 uur.

Voor hen die ver van huis zijn is een reispakket beschikbaar met hartige broodjes en melk, extra kosten f. 2.50.

Er zijn voor iedereen zitplaatsen!

Aanmelden vóór 15 Juli uitsluitend door overschrijving van f. 25.-- per persoon op giro 55.97.597 t.n.v. penningmeester organisatiecomité "Dag van het Verzet" Harderwijk.

Voor reispakket f. 2.50 p.p. extra overmaken! De toegangskaarten worden U dan half Augustus toegezonden. In verband met te treffen voorzieningen is aanmelden na 15 Juli niet mogelijk.

IN MEMORIAM

A. F. MONCHEN

Bij het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons het bericht dat Engelandvaarder A. F. Monchen op de nieuwjaarsmorgen van 1986 te Breda aan een hartaanval is overleden. Hij werd 77 jaar.

A. F. Monchen was bij zeer vele Engelandvaarders bekend gezien zijn vele functies, waaronder zeer belangrijke, in de Nederlandse gemeenschap in Londen gedurende de oorlog.

Hij is voor velen een steun en toeverlaat geweest en stond immer op de bres voor de belangen van Engelandvaarders.

In Oranjestad kwam hij veelvuldig en tijdens de vele dikwijls vertrouwelijke gesprekken daar werd nimmer tevergeefs een beroep gedaan op zijn hulp en advies.

Van hoog tot laag waardeerde men zijn adviezen en respecteerde men zijn inzichten en mening. Grote moeilijkheden werden hem niet bespaard. Zijn dikwijls te zware taken groeiden hem soms boven het hoofd. Zijn eenzame positie en de moeilijkheden leidden tenslotte tot vervreemding van velen van zijn oude vrienden. Slechts weinigen hebben hem in die tijd en daarna gesteund, steun die hij zo hard nodig had.

Na 1948 leidde hij een teruggetrokken leven in Brussel en de laatste twaalf jaar mocht hij genieten van de rust die vrienden in Breda hem hebben kunnen geven. Wij gedenken hem in stilte, de stilte die ook zijn laatste gang heeft gekenmerkt. Hij ruste in vrede.

F.M.B.

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders.
Aanvulling no. 1 per 1 maart 1986 toe te voegen aan de
adressenlijst van de "Schakel" no. 28 van december 1985.

OVERLEDEN

L. de la Bretonnière	's-Gravenhage
J. Erwtman	België
W. J. H. Schreinemachers	België
A. F. Monchen	Breda

NIEUW TOEGETREDEN

Sanders, R. J. N.	44 Avenue Mozart	75016 Parijs	Frankrijk
Smulders, B. M.	Aaltje Noordewierstraat 62	2551 GA	's-Gravenhage

AANVULLINGEN EN WIJZIGINGEN

Bentinck, J. A. Baron	Scheveningseweg 73	2584 KD	's-Gravenhage
Besouw, Th. J. L. van	Dachverliesstraat 4	5263 AN	Vught
Heide, J.	Jan Bulthuisstraat 26	1191 EM	Ouderkerk a/d Amstel
Holk, L. E. van	de Beaufortweg 7	3940 PA	Doorn
Jockin, F.	Postbus 96968	2509 JJ	s'Gravenhage
Michiels van Kessenich, Jhr. A. M. W. P.	92 Rue Maryse Basteé	69008	Lyon, Frankrijk
Röpcke, L. H.	Minervalaan 53II	1077 NP	Amsterdam
Slors, J. L.	Edificio Acapulco 3A		Avenida Acapulco Fuengirola, Spanje
Wertheim, H. A. M.	110 Trailwood Crescent	POB 235	Gornely LOH IGO Ont. Canada
Zeeman, P. R.	1/20 Glyndon Court		Norwood, Launceton Tasmania, 7250 Australië

Nb. Bentinck was uit het nieuwe adressenbestand gevallen en Röpcke was verkeerd gespeld, waarvoor onze excuses.

Wie kan ons helpen aan het adres van ondergenoemde Engelandvaarder?

Adres (met laatste ons bekende woonplaats) **thans onbekend:**

Driel, J. W. van,	Amstelveen?
-------------------	-------------

ADRESWIJZIGINGEN OF CORRECTIES GAARNE AAN:

Mevr. J. S. C. Stokvis-Reyers	Van der Houvenstraat 59 2596 PM s'-Gravenhage Tel. 070-246586
-------------------------------	---